

MINISTERSTWO ROLNICTWA I ROZWOJU WSI
ZINTEGROWANY SYSTEM ROLNICZEJ INFORMACJI RYNKOWEJ
 (podstawa prawna: ustawa o rolniczych badaniach rynkowych z dnia 30 marca 2001r.)
WYDZIAŁ INFORMACJI RYNKOWEJ I STATYSTYKI ROLNEJ

RYNEK MLEKA

Nr 26/2019
4 lipca 2019r.

NOTOWANIA Z OKRESU: 24-30.06.2019r.

Badanie cen sprzedaży prowadzone jest na reprezentatywnej próbie. Średnie ceny liczone są jako średnie ważone.

I. CENY SPRZEDAŻY (NETTO) PRODUKTÓW MLECZARSKICH w zł/100kg.

1. Polska +UE.

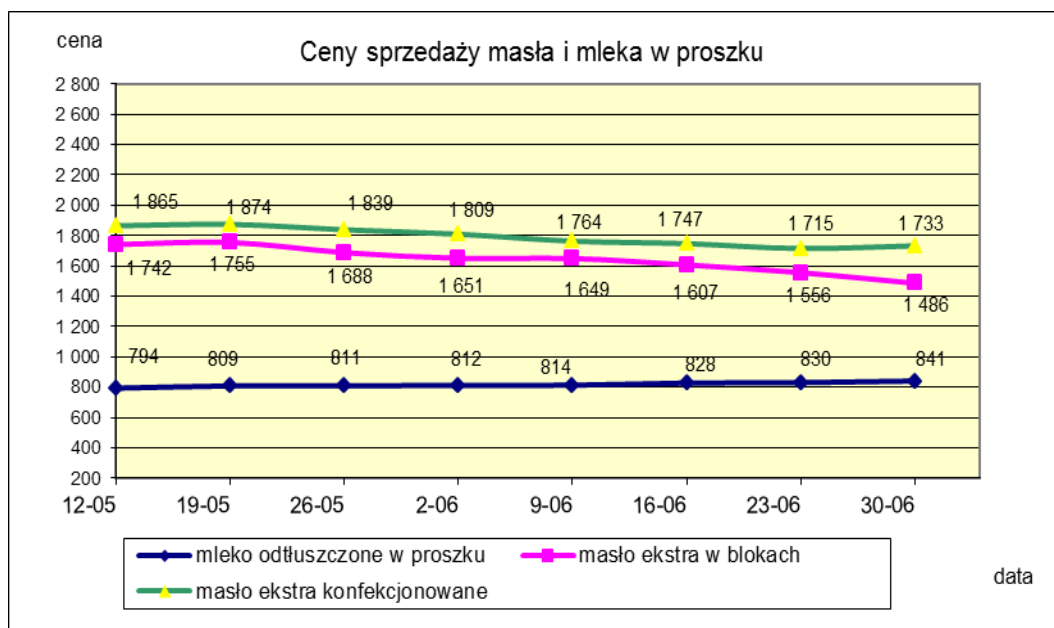
1.1. Produkty mleczarskie płynne.

TOWAR	Zawartość tłuszczu	POLSKA		
		Cena [zł/100kg]		Tygodn. zmiana ceny [%]
		2019-06-30	2019-06-23	
Mleko spożywcze pasteryzowane	do 0,5%	--	--	--
	1,5-1,8%	-	--	--
	2%	176	174	0,9
	3,2%	188	185	1,9
	od 3,5%	288	289	-0,4
	Ogółem	182	180	1,3
Mleko spożywcze UHT	do 0,5%	169	169	-0,1
	1,5-1,8%	177	189	-6,7
	2%	191	188	1,9
	3,2%	187	191	-2,0
	od 3,5%	200	208	-3,8
	Ogółem	187	191	-2,2
Jogurt naturalny	do 0,5%	255	261	-2,3
	1,5-1,8%	484	479	1,2
	2%	366	350	4,5
	3,2%	496	482	2,9
	od 3,5%	367	383	-4,0
	Ogółem	434	429	1,1
Kefir	do 0,5%	355	347	2,3
	1,5-1,8%	267	266	0,4
	2%	277	281	-1,3
	3,2%	--	--	--
	od 3,5%	--	--	--
	Ogółem	274	275	-0,4
Śmietana i śmietanka	10-29%	596	580	2,7
	pow. 29%	954	949	0,5
	Ogółem	658	653	0,8

Wykorzystanie możliwe z dokładnym podaniem źródła

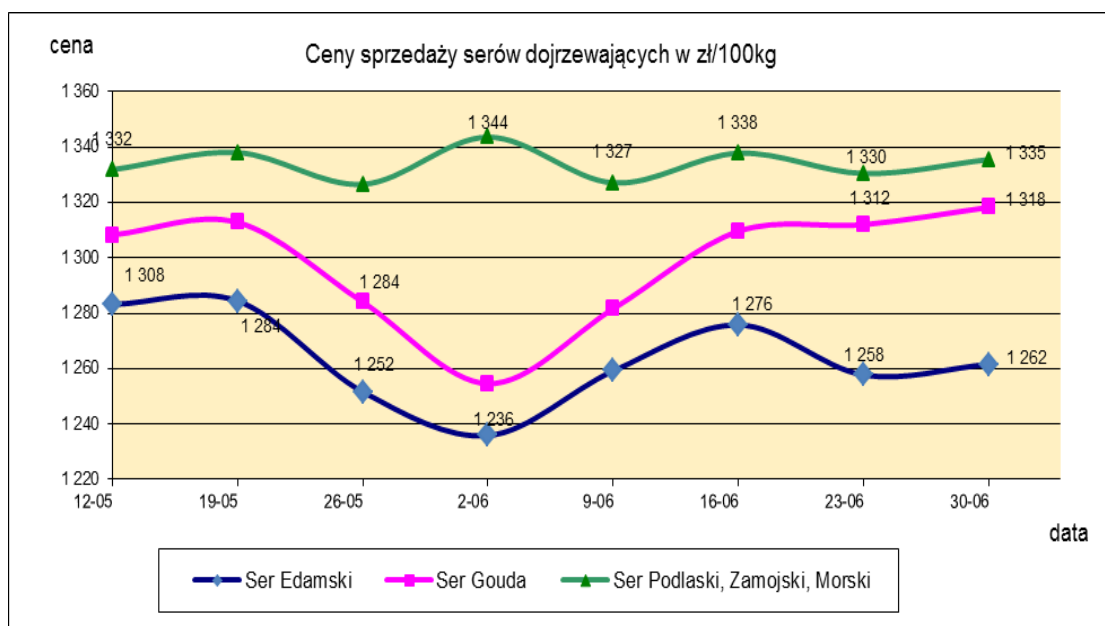
1.2. Produkty mleczarskie stałe

TOWAR	Rodzaj	POLSKA		
		Cena [zł/100kg]		Tygodn. zmiana
		2019-06-30	2019-06-23	ceny [%]
Masło 82% tł., 16% wody	w blokach	1 486	1 556	-4,5
	konfekcjonowane	1 733	1 715	1,0
Masło 80% tł., 16% wody, 2% soli	w blokach	--	--	--
Masło	Ogółem	1 665	1 688	-1,4
Mleko w proszku	pełne	1 182	1 171	1,0
	odtłuszczone	841	830	1,3
	Ogółem	961	1 000	-3,8
Mleko zagęszczone	słodzone	nld	nld	-
	niesłodzone	587	581	0,9
	Ogółem	673	651	3,3
Bezwodny tłuszcz mleczny		nld	nld	-
Serwatka w proszku		310	320	-3,0
Laktoza		--	--	--
Kazeina i kazeiniany		--	--	--

1.3. Sery i twarogi.

TOWAR	Rodzaj	POLSKA		
		Cena [zł/100kg]		Tygodn. zmiana
		2019-06-30	2019-06-23	ceny [%]
SERY DOJRZEWAJĄCE	typu EDAMSKI	1 262	1 258	0,3
	typu GOUDA	1 318	1 312	0,5
	typu CHEDDAR	1 391	1 405	-1,0
	typu EMENTALER	1 504	1 534	-1,9
	PODLASKI, ZAMOJSKI, MORSKI	1 335	1 330	0,4
	PARMEZAN	nld	--	--
	RADAMER	nld	nld	-
Ser typu MOZZARELLA		1 449	1 486	-2,5
Ser typu FETA		1 034	1 009	2,4
SERY PLEŚNIOWE		1 944	1 998	-2,7
SERY i TWAROGI ŚWIEŻE	twaróg min. 40% tł.	903	915	-1,3
	serek granulowany min. 40% tł.	681	674	1,0

2. Ceny sprzedaży (netto) produktów mleczarskich za 100kg w makroregionach ** .

2.1. Produkty mleczarskie stałe.

TOWAR	Rodzaj towaru	MAKROREGION											
		PÓLNOCNY			CENTRALNY			POŁUDNIOWO-WSCHODNI			ZACHODNI		
		Cena [zł/100kg]		Tygodn. zmiana	Cena [zł/100kg]		Tygodn. zmiana	Cena [zł/100kg]		Tygodn. zmiana	Cena [zł/100kg]		Tygodn. zmiana
		2019-06-30	2019-06-23	ceny [%]	2019-06-30	2019-06-23	ceny [%]	2019-06-30	2019-06-23	ceny [%]	2019-06-30	2019-06-23	ceny [%]
Masło 82% tł., 16% wody	w blokach	1533	1576	-2,8	1606	1666	-3,6	1568	1545	1,5	1448	1443	0,3
	konfekcjonowane	1731	1690	2,4	1721	1746	-1,5	1835	1837	-0,1	1698	1786	-4,9
Masło 80% tł., 16% wody, 2% soli	w blokach	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
Masło	Ogółem	1692	1668	1,4	1717	1744	-1,6	1827	1835	-0,4	1526	1654	-7,8
Mleko w proszku	pełne	1170	1151	1,7	1250	1197	4,4	nld	nld	-	nld	nld	-
	odtłuszczone	851	835	2,0	854	832	2,7	852	850	0,3	814	817	-0,4
	Ogółem	1006	987	1,9	887	1001	-11,4	1051	1160	-9,4	914	921	-0,7
Mleko zagęszczone	słodzone	--	--	--	--	--	--	--	--	--	nld	nld	-
	miesłodzone	nld	nld	-	--	--	--	--	--	--	nld	nld	-
	Ogółem	nld	nld	-	--	--	--	--	--	--	nld	nld	-
Bezwodny tłuszcz mleczny	nld	nld	-	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
Serwatka w proszku	314	325	-3,5	276	283	-2,5	315	306	2,7	--	--	--	--
Laktoza	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
Kazeina i kazeiniany	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

** - makroregiony sprzedaży produktów mleczarskich

Północny :Woj.: pomorskie, warmińskie – mazurskie, podlaskie, kujawsko – pomorskie.

Centralny : Woj.: mazowieckie, łódzkie.

Południowo-Wschodni: Woj.: lubelskie, świętokrzyskie, podkarpackie, małopolskie, śląskie.

Zachodni: Woj.: opolskie, dolnośląskie, wielkopolskie, lubuskie, zachodnio-pomorskie

Wykorzystanie możliwe z dokładnym podaniem źródła

2.2. Produkty mleczarskie płynne.

TOWAR	Zawartość tłuszczu	MAKROREGION											
		PÓLNOCNY			CENTRALNY			POŁUDNIOWO-WSCHODNI			ZACHODNI		
		Cena [zł/100kg]		Tygodn. zmiana	Cena [zł/100kg]		Tygodn. zmiana	Cena [zł/100kg]		Tygodn. zmiana	Cena [zł/100kg]		Tygodn. zmiana
		2019-06-30	2019-06-23	ceny [%]	2019-06-30	2019-06-23	ceny [%]	2019-06-30	2019-06-23	ceny [%]	2019-06-30	2019-06-23	ceny [%]
Mleko spożywcze pasteryzowane	do 0,5%	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
	1,5-1,8%	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
	2%	178	176	1,5	180	181	-0,4	173	174	-0,6	168	167	0,8
	3,2%	188	184	2,0	199	196	1,1	nld	nld	-	163	163	0,0
	od 3,5%	nld	nld	-	--	--	--	nld	nld	-	--	--	--
	Ogółem	185	181	1,8	187	187	0,3	176	177	-0,6	168	166	0,8
Mleko spożywcze UHT	do 0,5%	169	168	0,4	168	171	-1,7	--	--	--	--	--	--
	1,5-1,8%	175	191	-8,1	181	184	-1,6	--	--	--	-	--	--
	2%	198	190	4,0	178	178	0,1	nld	nld	-	nld	nld	-
	3,2%	189	192	-1,5	182	189	-3,3	--	--	--	nld	nld	-
	od 3,5%	199	207	-3,8	209	213	-2,0	nld	nld	-	--	--	--
	Ogółem	188	192	-1,9	181	186	-2,7	nld	nld	-	nld	nld	-
Jogurt naturalny	do 0,5%	nld	nld	-	292	293	-0,2	--	--	--	--	--	--
	1,5-1,8%	nld	nld	-	nld	nld	-	280	292	-4,2	nld	nld	-
	2%	413	377	9,7	nld	nld	-	339	341	-0,5	nld	nld	-
	3,2%	--	--	--	nld	nld	-	--	--	--	nld	nld	-
	od 3,5%	nld	nld	-	nld	nld	-	397	401	-1,0	--	--	--
	Ogółem	356	359	-0,8	419	437	-4,0	345	346	-0,2	496	482	2,9
Kefir	do 0,5%	358	347	3,2	319	--	--	--	--	--	--	--	--
	1,5-1,8%	230	238	-3,4	274	270	1,4	315	317	-0,5	300	281	6,6
	2%	361	370	-2,5	268	284	-5,6	271	275	-1,2	322	321	0,2
	3,2%	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
	od 3,5%	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
	Ogółem	263	265	-0,7	274	272	0,5	275	279	-1,3	305	289	5,8
Śmietana i śmietanka	10-29%	610	582	4,8	542	553	-2,0	685	674	1,6	569	563	1,0
	pow. 29%	947	949	-0,3	934	945	-1,1	645	640	0,8	1073	1023	4,9
	Ogółem	658	642	2,5	673	686	-2,0	677	667	1,4	647	658	-1,6

Wykorzystanie możliwe z dokładnym podaniem źródła

2.3. Sery i twarogi.

TOWAR	Rodzaj	MAKROREGION											
		PÓLNOCNY			CENTRALNY			POŁUDNIOWO-WSCHODNI			ZACHODNI		
		Cena [zł/100kg]		Tygodn. zmiana	Cena [zł/100kg]		Tygodn. zmiana	Cena [zł/100kg]		Tygodn. zmiana	Cena [zł/100kg]		Tygodn. zmiana
		2019-06-30	2019-06-23	ceny [%]	2019-06-30	2019-06-23	ceny [%]	2019-06-30	2019-06-23	ceny [%]	2019-06-30	2019-06-23	ceny [%]
SERY DOJRZEWAJĄCE	EDAMSKI	1 281	1 259	1,7	1 338	1 358	-1,5	--	--	--	1 186	1 225	-3,2
	GOUDA	1 336	1 327	0,7	1 317	1 290	2,1	1 323	1 310	1,0	1 154	1 187	-2,7
	CHEDDAR	nld	nld	-	nld	nld	-	--	--	--	--	--	--
	EMENTALER	1 514	1 561	-3,0	nld	nld	-	nld	nld	-	nld	nld	-
	PODLASKI, ZAMOJSKI, MORSKI	1 339	1 327	0,9	nld	nld	-	1 348	1 355	-0,6	nld	nld	-
	PARMEZAN	nld	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
	RADAMER	--	--	--	--	--	--	nld	nld	-	--	--	--
Ser typu MOZZARELLA		1 462	1 498	-2,4	1 399	1 465	-4,5	1 342	1 324	1,4	--	--	--
Ser typu FETA		nld	nld	-	nld	nld	-	nld	nld	-	--	--	--
SERY PLEŚNIOWE		1 808	1 801	0,4	--	--	--	--	--	--	2 113	2 252	-6,2
SERY i TWAROGI ŚWIEŻE	twaróg min. 40% tł.	889	948	-6,1	1 023	1 009	1,3	942	954	-1,2	787	790	-0,4
	serek granulowany min. 40% tł.	nld	nld	-	nld	nld	-	nld	nld	-	nld	nld	-

*-makroregiony sprzedaży produktów mleczarskich

Północny :Woj.: pomorskie, warmińsko – mazurskie, podlaskie, kujawsko – pomorskie.

Centralny : Woj.: mazowieckie, łódzkie.

Południowo-Wschodni: Woj.: lubelskie, świętokrzyskie, podkarpackie, małopolskie, śląskie.

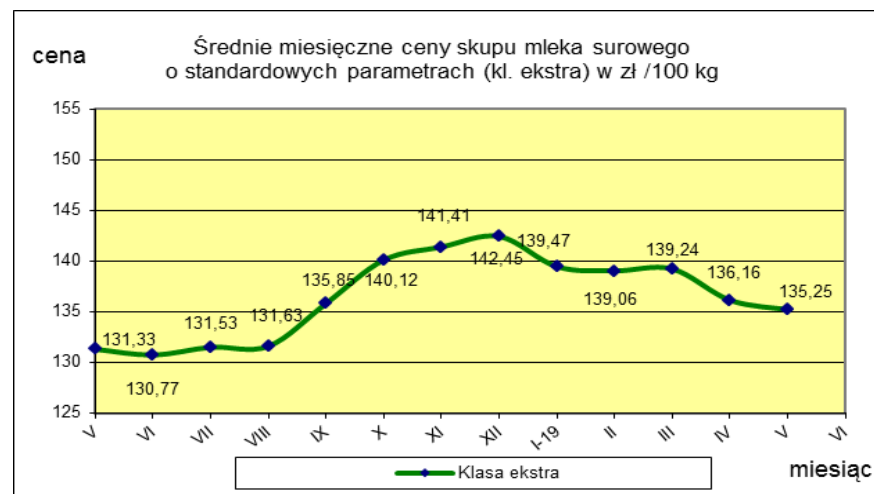
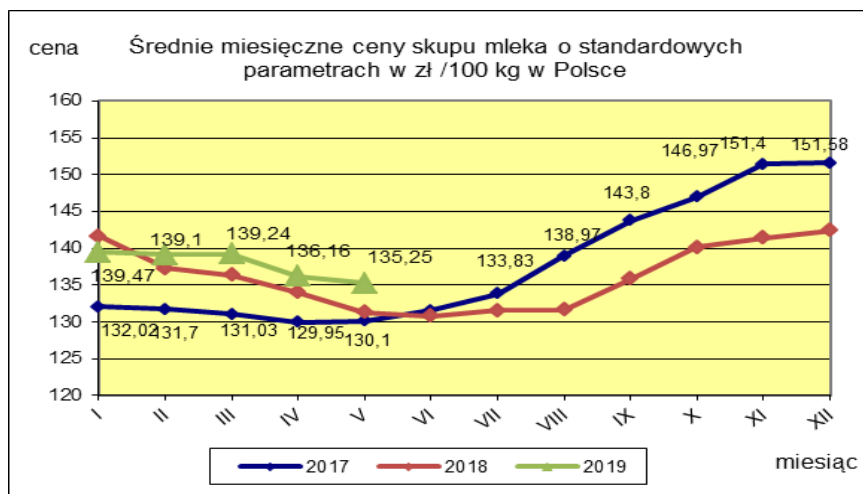
Zachodni: Woj.: opolskie, dolnośląskie, wielkopolskie, lubuskie, zachodnio-pomorskie

Wykorzystanie możliwe z dokładnym podaniem źródła

II. CENY SKUPU (NETTO) MLEKA SUROWEGO o standardowych parametrach (d. kl. Ekstra) w zł/100kg.

TOWAR	POLSKA		
	Cena [zł/100kg]		Miesięczna zmiana ceny
	maj	kwiecień	
Mleko surowe do skupu o standardowych parametrach	135,3	136,2	-0,7

TOWAR	MAKROREGION											
	PÓŁNOCNY			CENTRALNY			POŁUDNIOWO-WSCHODNI			ZACHODNI		
	Cena [zł/100kg]		Miesięczna zmiana ceny [%]	Cena [zł/100kg]		Miesięczna zmiana ceny [%]	Cena [zł/100kg]		Miesięczna zmiana ceny [%]	Cena [zł/100kg]		Miesięczna zmiana ceny [%]
	maj	kwiecień		maj	kwiecień		maj	kwiecień		maj	kwiecień	
Mleko surowe do skupu o standardowych parametrach	137,9	138,6	-0,5	128,7	130,1	-1,0	136,4	137,6	-0,9	131,7	132,6	-0,7

Wykorzystanie możliwe z dokładnym podaniem źródła

III. ZMIANA CEN WYBRANYCH PRODUKTÓW MLECZARSKICH.

1. Zmiana cen wybranych produktów mleczarskich w porównaniu do poprzedniego tygodnia, w oparciu o kurs €

Towar	POLSKA					
	Cena zł/100kg		Tygodniowa zmiana	Cena EUR/100kg		Tygodniowa zmiana
	2019-06-30	2019-06-23	ceny [%]	2019-06-30	2019-06-23	ceny [%]
Masło Ekstra w blokach	1486	1556	-4,5	349	365	-4,4
Masło Ekstra konfekcjonowane	1733	1715	1,0	407	403	1,1
Mleko odtłuszczone w proszku	841	830	1,3	198	195	1,4
Mleko pełne w proszku	1182	1171	1,0	278	275	1,1
Ser Edamski	1262	1258	0,3	297	295	0,4
Ser Gouda	1318	1312	0,5	310	308	0,6
Średni kurs EUR				1EUR=4,2549	1EUR=4,2601	tyg. zmiana kursu
				4,2549	4,2601	-0,12

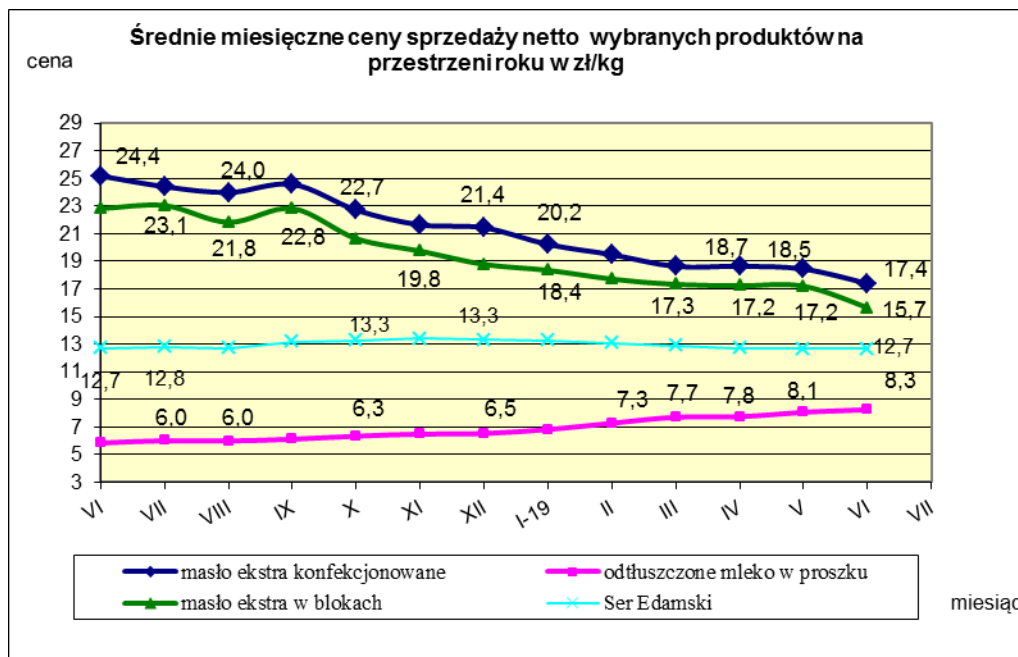
2. Zmiana cen wybranych produktów mleczarskich w zł/100kg w skali tygodnia, miesiąca, początku roku, roku i dwóch lat.

Towar	Cena						Dynamika w skali				
	aktualna	tydz. temu	miesiąc temu	początek roku	rok temu	2 lata temu	tygodnia	miesiąca	początek roku	roku	2 lat
Mleko surowe skup maj 19	135,3		136,2	139,5	131,3	130,1		99,3	97,0	103,0	104,0
Mleko w proszku odtłuszczone	841	830	812	636	588	787	101,3	103,6	132,2	142,9	106,9
Mleko w proszku pełne	1182	1171	1179	1145	1105	1181	101,0	100,2	103,2	106,9	100,1
Masło w blokach	1486	1556	1651	1795	2286	2109	95,5	90,0	82,8	65,0	70,5
Masło konfekcjonowane	1733	1715	1809	2049	2532	2142	101,0	95,8	84,6	68,4	80,9
Ser Edamski	1262	1258	1236	1311	1336	1414	100,3	102,1	96,2	94,5	89,2
Ser Gouda	1318	1312	1255	1320	1248	1421	100,5	105,1	99,8	105,6	92,8

IV. MIESIĘCZNY WSKAŹNIK ZMIANY CENY PRODUKTÓW MLECZARSKICH MONITOROWANYCH W RAMACH ZSRIR w 2019r.

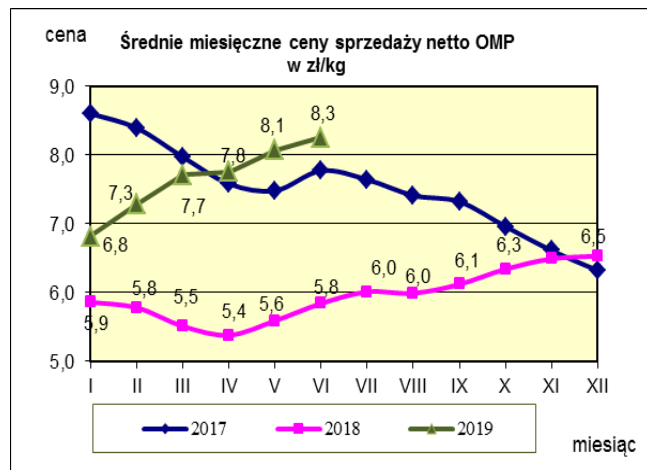
arkusz	Sery i twarogi		Produkty mleczarskie stałe		Produkty mleczarskie płynne	
	średnia ważona cena netto w zł/100kg	zmiana ceny [%] w stosunku do miesiąca poprzedniego	średnia ważona cena netto w zł/100kg	zmiana ceny [%] w stosunku do miesiąca poprzedniego	średnia ważona cena netto w zł/100kg	zmiana ceny [%] w stosunku do miesiąca poprzedniego
styczeń	1293	-1,4	1095	-5,9	246	-3,2
luty	1285	-0,6	1057	-3,4	245	-0,2
marzec	1276	-0,7	1072	1,4	249	1,7
kwiecień	1270	-0,4	1091	1,7	253	1,6
maj	1281	0,8	1019	-6,6	261	3,1
czerwiec	1302	1,7	1024	0,6	277	6,1
lipiec						
sierpień						
wrzesień						
październik						
listopad						
grudzień						

V. ŚREDNIE MIESIĘCZNE CENY SPRZEDAŻY NETTO WYBRANYCH PRODUKTÓW MLECZARSKICH W PORÓWNANIU Z ROKIEM POPRZEDNIM w zł/kg.

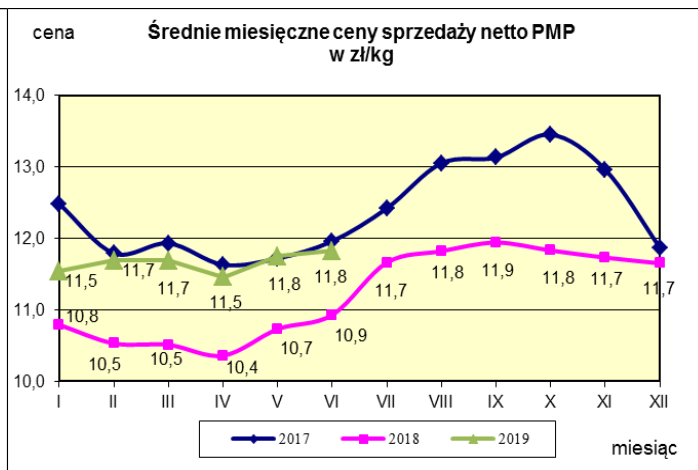

Wykorzystanie możliwe z dokładnym podaniem źródła

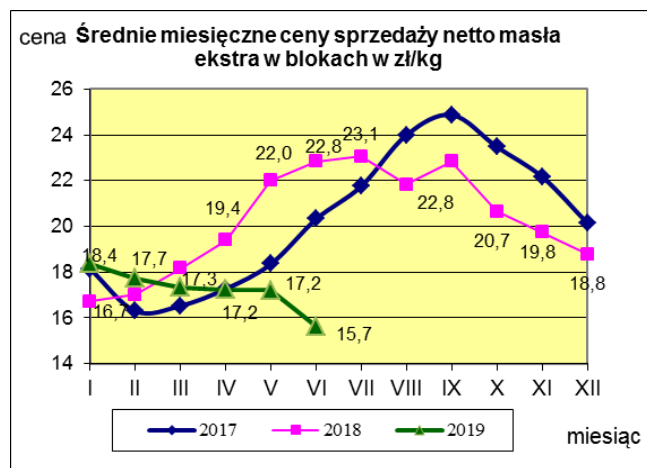
Mleko odtłuszczone w proszku.

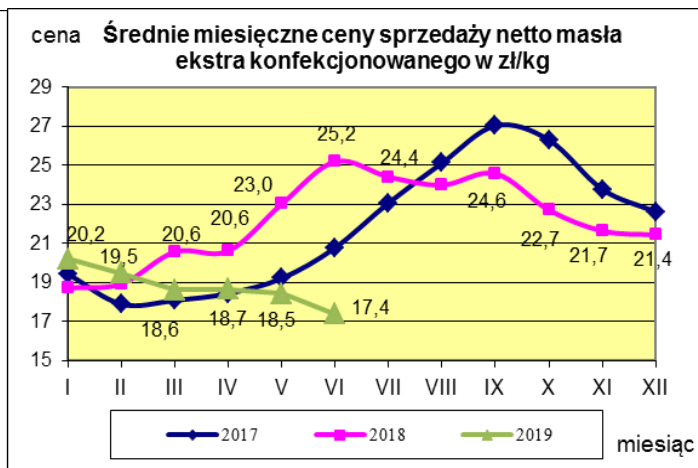
Mleko pełne w proszku.

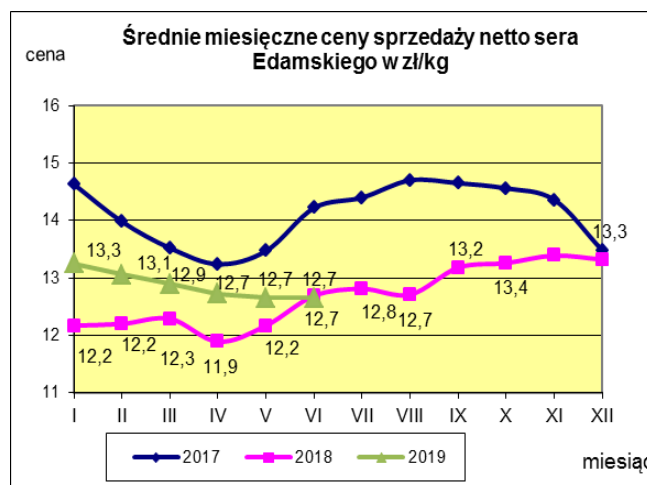
Masło ekstra w blokach.

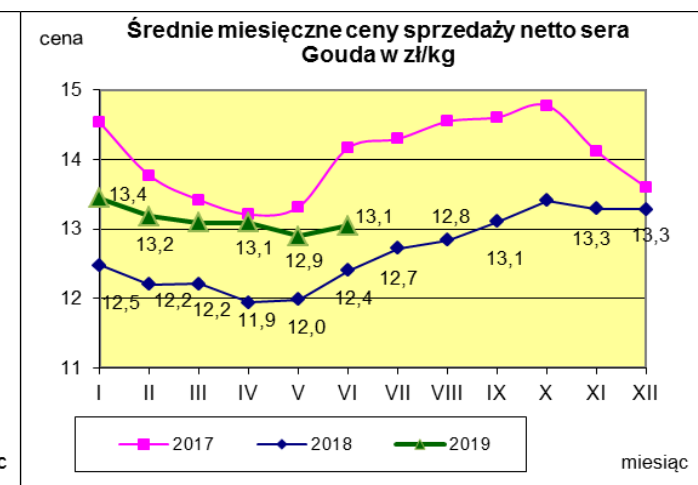
Masło ekstra konfekcjonowane.

Ser dojrzewający Edamski.

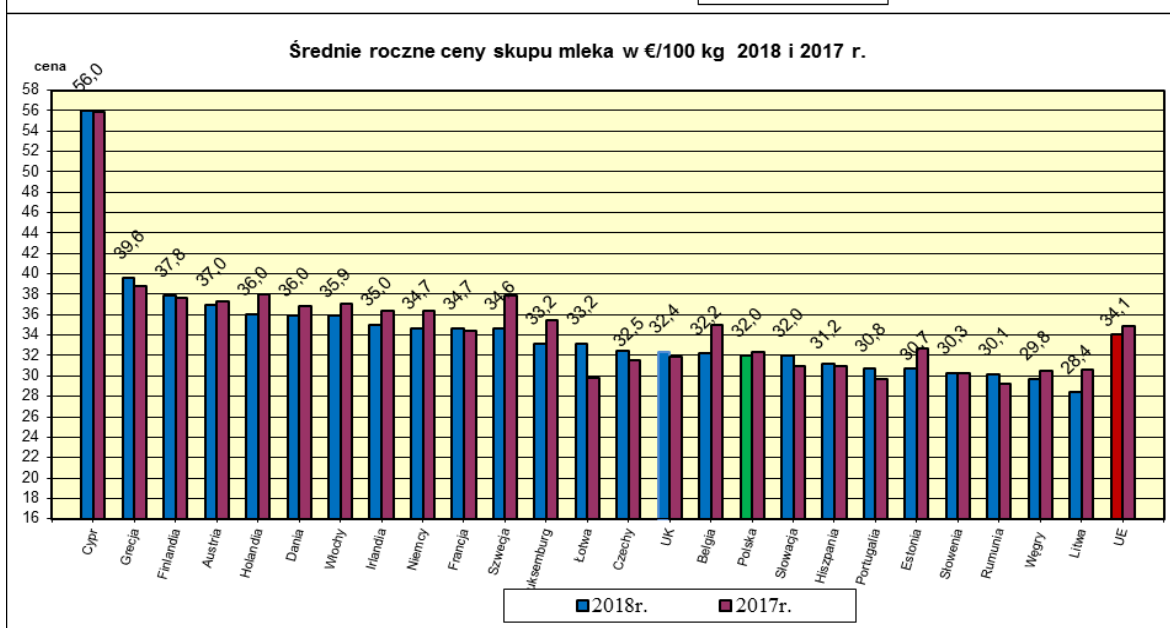
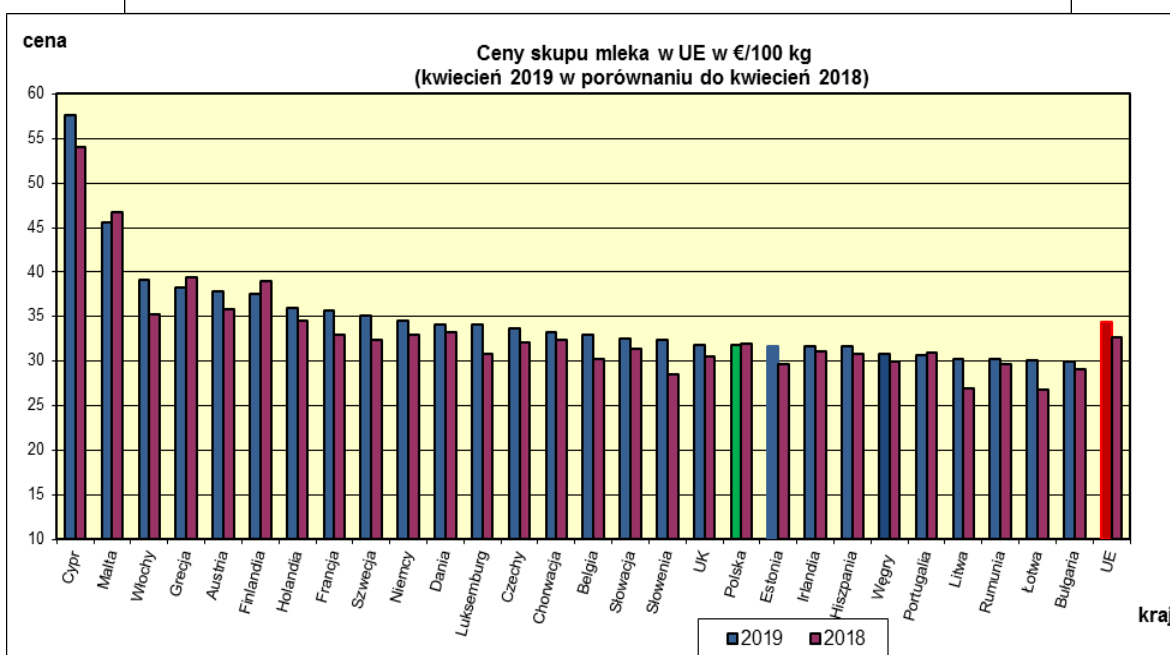
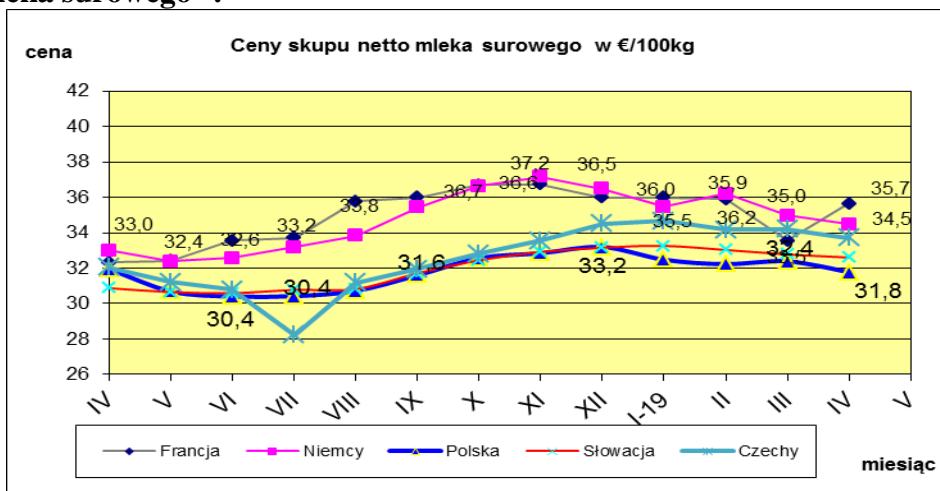

Ser dojrzewający Gouda.

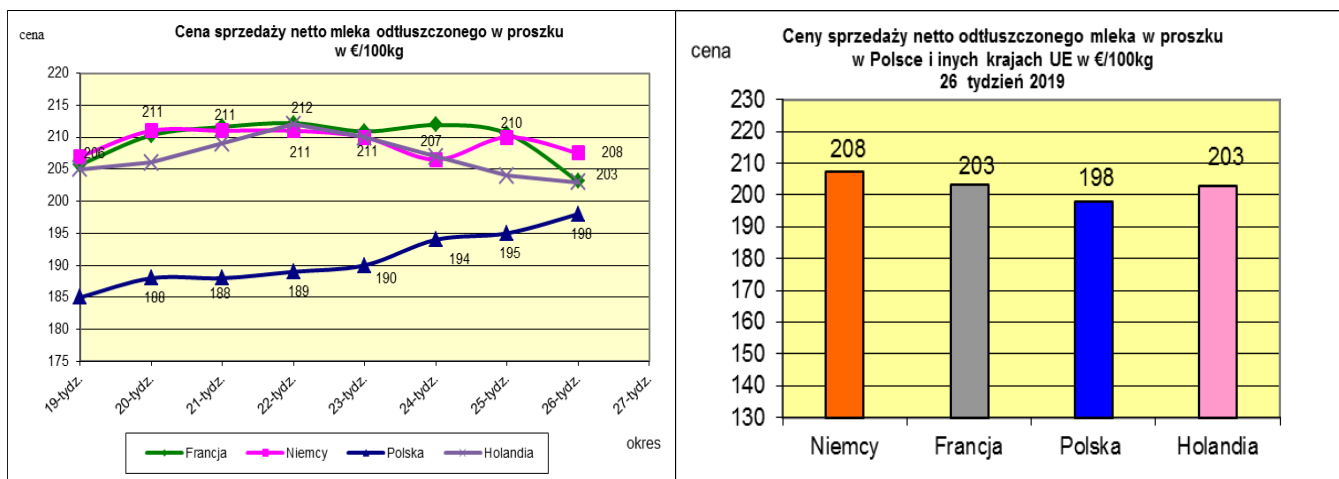
VI. PORÓWNANIE ŚREDNICH CEN NETTO PODSTAWOWYCH PRODUKTÓW MLECZARSKICH W POLSCE I WYBRANYCH KRAJACH UNII EUROPEJSKIEJ.*

Ceny skupu mleka surowego**

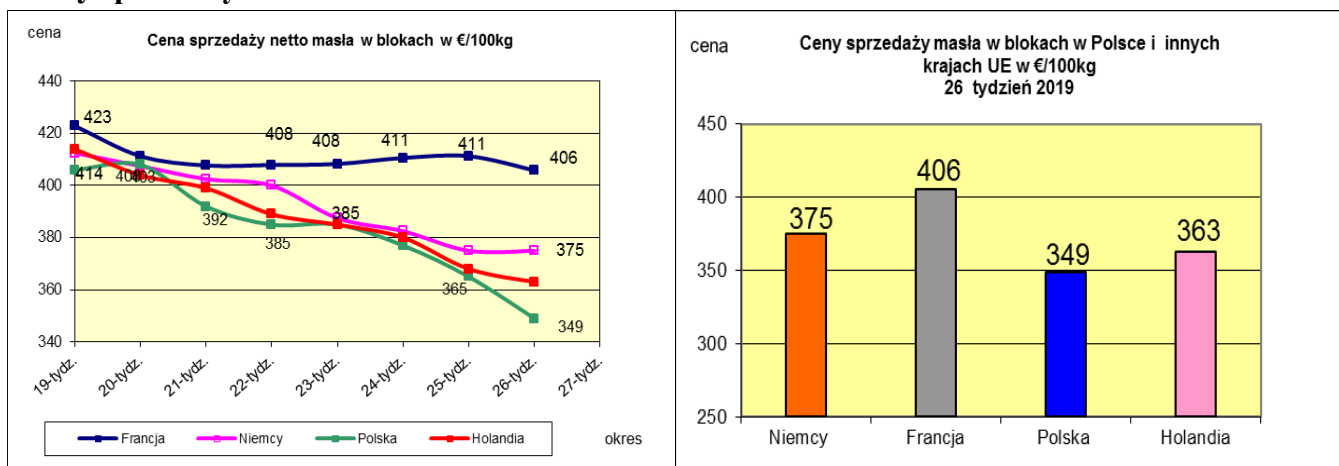

* Dane Komisji Europejskiej

Ceny sprzedaży netto odtłuszczonego mleka w proszku.

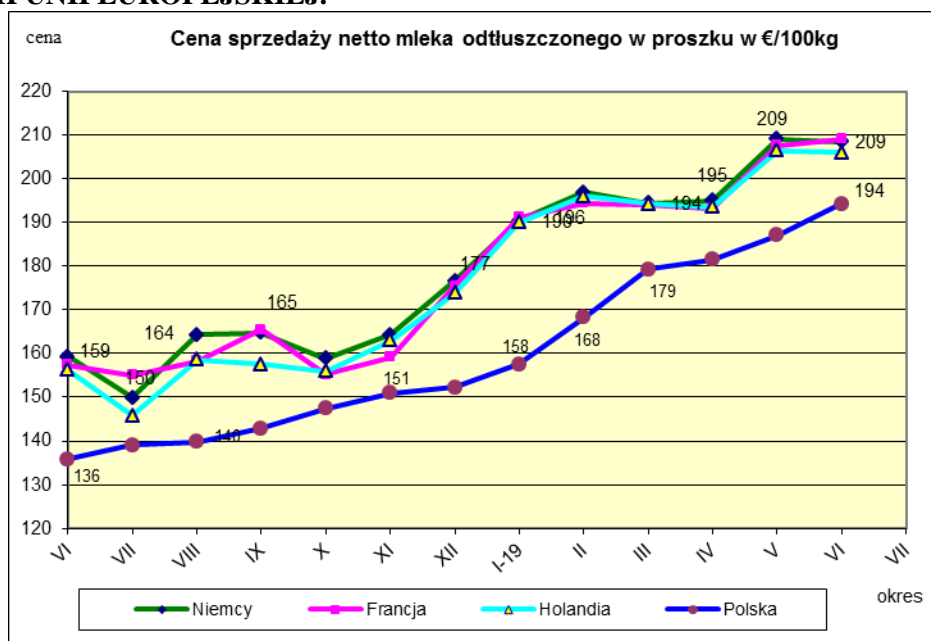

Ceny sprzedaży netto masła ekstra w blokach.

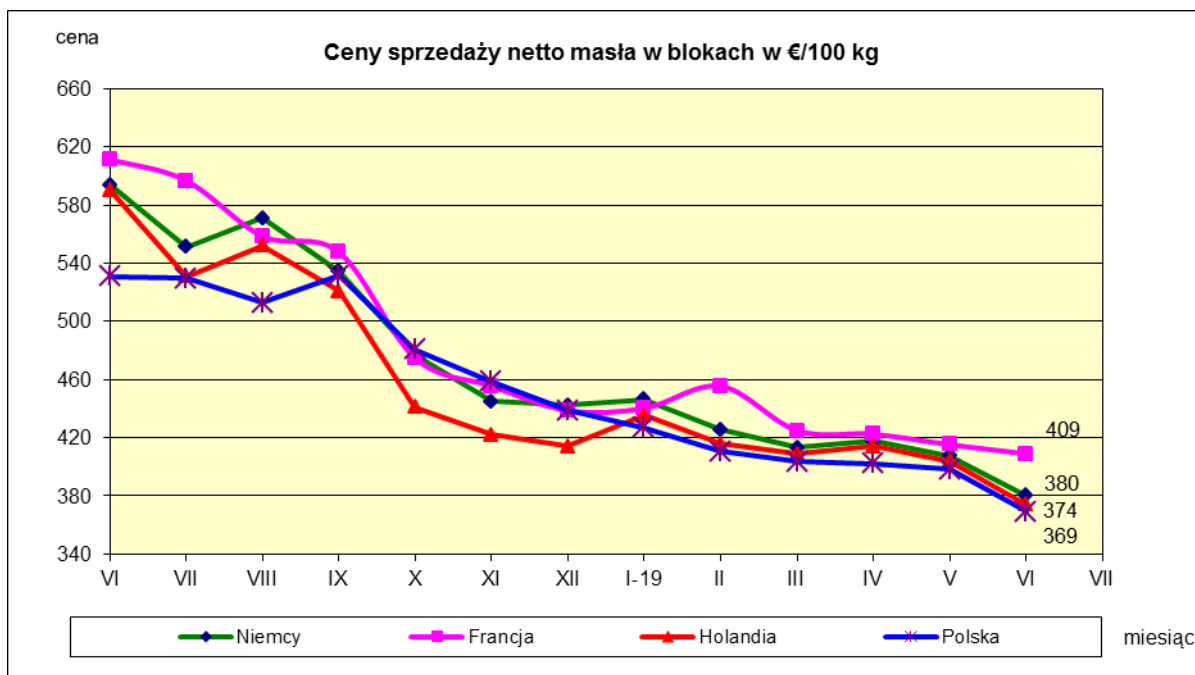

* Źródło: Clal.it, FranceAgriMer i produivvel.nl

VII. PORÓWNANIE ŚREDNICH MIESIĘCZNYCH CEN SPZEDAŻY NETTO PODSTAWOWYCH PRODUKTÓW MLECZARSKICH W POLSCE I WYBRANYCH KRAJACH UNII EUROPEJSKIEJ.*

Wykorzystanie możliwe z dokładnym podaniem źródła

- Źródło: Clal.it i wyliczenia własne

VIII. HANDEL ZAGRANICZNY PRZETWORAMI MLECZNYMI.**

Handel zagraniczny przetworami mlecznymi w okresie I - IV 2019r. – dane wstępne.

OGÓLEM EKSPORT I IMPORT

CN	Nazwa towaru	EKSPORT/WYWÓZ					
		Wartość [tys. EUR]		Wartość [tys. PLN]		Wolumen [tony]	
		I-IV 2018r.*	I-IV 2019r.*	I-IV 2018r.*	I-IV 2019r.*	I-IV 2018r.*	I-IV 2019r.*
RAZEM produkty mleczarskie		672 548	687 663	2 818 046	2 956 287	491 274	521 904
0401	Mleko i śmietana, nie zagęszczone	124 042	133 643	519 826	574 612	220 276	253 205
0402	Mleko i śmietana, zagęszczone	73 782	109 665	309 407	471 423	48 897	61 712
0403	Maślanka, mleko zsiadłe i śmietana kwaśna, jogurt	41 484	44 572	173 773	191 615	32 775	36 665
0404	Serwatka, nawet zagęszczone, lub zawierająca dodatek cukru	57 865	62 250	242 487	267 589	74 440	67 419
0405	Masło oraz inne tłuszcze otrzymywane z mleka	120 137	86 751	503 279	372 953	27 924	20 320
0406	Sery i twarogi	255 238	250 782	1 069 275	1 078 095	86 962	82 582

CN	Nazwa towaru	IMPORT/PRZYWÓZ					
		Wartość [tys. EUR]		Wartość [tys. PLN]		Wolumen [tony]	
		I-IV 2018r.*	I-IV 2019r.*	I-IV 2018r.*	I-IV 2019r.*	I-IV 2018r.*	I-IV 2019r.*
RAZEM produkty mleczarskie		282 511	307 734	1 183 526	1 322 698	204 070	190 871
0401	Mleko i śmietana, nie zagęszczone	49 640	48 623	207 933	208 916	72 422	66 419
0402	Mleko i śmietana, zagęszczone	47 485	61 324	198 860	263 663	37 318	36 835
0403	Maślanka, mleko zsiadłe i śmietana kwaśna, jogurt	27 293	29 814	114 309	128 139	24 987	26 278
0404	Serwatka, nawet zagęszczone, lub zawierająca dodatek cukru	16 035	14 789	67 198	63 567	32 283	22 332
0405	Masło oraz inne tłuszcze otrzymywane z mleka	36 700	30 659	153 773	131 731	7 142	5 884
0406	Sery i twarogi	105 358	122 525	441 452	526 682	29 918	33 122

UNIA EUROPEJSKA 28 – EKSPORT I IMPORT

CN	Nazwa towaru	EKSPORT/WYWÓZ					
		Wartość [tys. EUR]		Wartość [tys. PLN]		Wolumen [tony]	
		I-IV 2018r.*	I-IV 2019r.*	I-IV 2018r.*	I-IV 2019r.*	I-IV 2018r.*	I-IV 2019r.*
RAZEM produkty mleczarskie		513 353	497 737	2 150 942	2 139 681	372 152	382 935
0401	Mleko i śmietana, nie zagęszczone	106 564	106 971	446 530	459 878	188 454	202 478
0402	Mleko i śmietana, zagęszczone	28 119	40 422	117 946	173 703	18 758	23 741
0403	Maślanka, mleko zsiadłe i śmietana kwaśna, jogurt	38 343	40 493	160 612	174 079	30 670	33 731
0404	Serwatka, nawet zagęszczone, lub zawierająca dodatek cukru	33 557	36 825	140 586	158 283	40 123	38 789
0405	Masło oraz inne tłuszcze otrzymywane z mleka	116 480	82 475	487 952	354 585	27 139	19 383
0406	Sery i twarogi	190 291	190 550	797 315	819 154	67 008	64 813

CN	Nazwa towaru	IMPORT/PRZYWÓZ					
		Wartość [tys. EUR]		Wartość [tys. PLN]		Wolumen [tony]	
		I-IV 2018r.*	I-IV 2019r.*	I-IV 2018r.*	I-IV 2019r.*	I-IV 2018r.*	I-IV 2019r.*
RAZEM produkty mleczarskie		281 340	304 563	1 178 596	1 309 057	203 318	188 790
0401	Mleko i śmietana, nie zagęszczone	49 096	47 918	205 644	205 880	72 155	66 030
0402	Mleko i śmietana, zagęszczone	47 482	60 698	198 847	260 965	37 318	36 535
0403	Maślanka, mleko zsiadłe i śmietana kwaśna, jogurt	27 285	29 499	114 274	126 789	24 982	25 905
0404	Serwatka, nawet zagęszczona, lub zawierająca dodatek cukru	15 799	14 220	66 208	61 115	31 865	21 528
0405	Masło oraz inne tłuszcze otrzymywane z mleka	36 532	29 969	153 061	128 763	7 102	5 704
0406	Sery i twarogi	105 145	122 260	440 560	525 544	29 896	33 088

HOLANDIA – EKSPORT I IMPORT

CN	Nazwa towaru	EKSPORT/WYWÓZ					
		Wartość [tys. EUR]		Wartość [tys. PLN]		Wolumen [tony]	
		I-IV 2018r.*	I-IV 2019r.*	I-IV 2018r.*	I-IV 2019r.*	I-IV 2018r.*	I-IV 2019r.*
RAZEM produkty mleczarskie		66 212	46 583	277 477	200 161	32 733	28 613
0401	Mleko i śmietana, nie zagęszczone	576	490	2 409	2 107	674	613
0402	Mleko i śmietana, zagęszczone	6 206	8 223	26 088	35 317	3 679	4 471
0403	Maślanka, mleko zsiadłe i śmietana kwaśna, jogurt	1 560	1 575	6 537	6 770	876	957
0404	Serwatka, nawet zagęszczona, lub zawierająca dodatek cukru	17 190	18 586	72 021	79 893	16 810	17 856
0405	Masło oraz inne tłuszcze otrzymywane z mleka	33 151	12 791	138 896	54 936	7 818	2 953
0406	Sery i twarogi	7 528	4 919	31 526	21 138	2 877	1 764

CN	Nazwa towaru	IMPORT/PRZYWÓZ					
		Wartość [tys. EUR]		Wartość [tys. PLN]		Wolumen [tony]	
		I-IV 2018r.*	I-IV 2019r.*	I-IV 2018r.*	I-IV 2019r.*	I-IV 2018r.*	I-IV 2019r.*
RAZEM produkty mleczarskie		38 598	42 619	161 698	183 056	12 758	14 223
0401	Mleko i śmietana, nie zagęszczone	879	750	3 686	3 214	745	615
0402	Mleko i śmietana, zagęszczone	4 994	8 476	20 882	36 417	2 750	3 592
0403	Maślanka, mleko zsiadłe i śmietana kwaśna, jogurt	94	149	394	640	37	66
0404	Serwatka, nawet zagęszczona, lub zawierająca dodatek cukru	1 801	2 281	7 537	9 803	1 149	2 060
0405	Masło oraz inne tłuszcze otrzymywane z mleka	16 832	13 189	70 567	56 601	3 263	2 417
0406	Sery i twarogi	13 998	17 775	58 632	76 382	4 813	5 473

NIEMCY – EKSPORT I IMPORT

CN	Nazwa towaru	EKSPORT/WYWÓZ					
		Wartość [tys. EUR]		Wartość [tys. PLN]		Wolumen [tony]	
		I-IV 2018r.*	I-IV 2019r.*	I-IV 2018r.*	I-IV 2019r.*	I-IV 2018r.*	I-IV 2019r.*
RAZEM produkty mleczarskie		137 279	143 258	575 262	615 947	174 701	194 605
0401	Mleko i śmietana, nie zagęszczone	74 763	77 385	313 333	332 677	138 894	157 469
0402	Mleko i śmietana, zagęszczone	5 629	12 017	23 652	51 648	5 395	7 182
0403	Maślanka, mleko zsiadłe i śmietana kwaśna, jogurt	2 640	2 728	11 058	11 730	2 330	2 605
0404	Serwatka, nawet zagęszczona, lub zawierająca dodatek cukru	3 858	4 370	16 155	18 783	11 332	10 665
0405	Masło oraz inne tłuszcze otrzymywane z mleka	18 155	12 476	76 046	53 736	4 282	3 022
0406	Sery i twarogi	32 235	34 282	135 018	147 374	12 468	13 661

CN	Nazwa towaru	IMPORT/PRZYWÓZ					
		Wartość [tys. EUR]		Wartość [tys. PLN]		Wolumen [tony]	
		I-IV 2018r.*	I-IV 2019r.*	I-IV 2018r.*	I-IV 2019r.*	I-IV 2018r.*	I-IV 2019r.*
RAZEM produkty mleczarskie		99 647	108 611	417 445	466 879	72 646	65 604
0401	Mleko i śmietana, nie zagęszczone	12 861	13 450	53 863	57 823	15 882	15 738
0402	Mleko i śmietana, zagęszczone	24 662	22 049	103 262	94 818	26 044	17 340
0403	Maślanka, mleko zsiadłe i śmietana kwaśna, jogurt	13 399	13 940	56 140	59 918	13 115	12 512
0404	Serwatka, nawet zagęszczona, lub zawierająca dodatek cukru	3 982	3 301	16 677	14 182	4 400	3 904
0405	Masło oraz inne tłuszcze otrzymywane z mleka	8 520	7 254	35 696	31 172	1 660	1 310
0406	Sery i twarogi	36 222	48 616	151 807	208 966	11 546	14 800

Polski eksport i import surowego mleka i śmietany (kod CN 0401) według ważniejszych krajów w okresie I - IV 2019r. (dane wstępne).

EKSPORT							
I -IV 2018r				I -IV 2019r			
Kraj	Wartość [tys. EUR]	Wartość [tys. PLN]	Wolumen [tony]	Kraj	Wartość [tys. EUR]	Wartość [tys. PLN]	Wolumen [tony]
OGÓLEM	124 042	519 826	220 276	OGÓLEM	133 643	574 612	253 205
Niemcy	74 763	313 333	138 894	Niemcy	77 385	332 677	157 469
Wielka Brytania	7 750	32 445	13 247	Chiny	14 546	62 517	29 222
Chiny	7 746	32 509	14 470	Litwa	5 082	21 857	11 636
Republika Południowej Afryki	5 582	23 410	12 155	Wielka Brytania	4 200	18 044	5 802
Litwa	5 064	21 214	11 743	Libia	4 020	17 332	7 683
Włochy	2 292	9 605	2 102	Republika Południowej Afryki	3 320	14 312	7 092
Bulgaria	1 928	8 072	4 027	Węgry	2 534	10 905	2 315
Węgry	1 875	7 853	1 594	Grecja	2 212	9 513	4 351
Słowacja	1 804	7 544	1 257	Włochy	1 937	8 344	2 972
Łotwa	1 794	7 513	4 227	Francja	1 796	7 707	1 098
Rumunia	1 702	7 127	2 889	Bulgaria	1 752	7 535	3 688
Grecja	1 468	6 144	3 029	Łotwa	1 746	7 507	3 897
Francja	1 405	5 888	788	Słowacja	1 722	7 402	1 002
Katar	1 167	4 895	367	Rumunia	1 501	6 448	2 287
Republika Czeska	950	3 981	479	Katar	1 244	5 351	448
Belgia	735	3 098	392	Republika Czeska	1 186	5 097	1 544

IMPORT							
I -IV 2018r				I -IV 2019r			
Kraj	Wartość [tys. EUR]	Wartość [tys. PLN]	Wolumen [tony]	Kraj	Wartość [tys. EUR]	Wartość [tys. PLN]	Wolumen [tony]
OGÓLEM	49 640	207 933	72 422	OGÓLEM	48 623	208 916	66 419
Litwa	23 899	100 081	28 043	Litwa	24 117	103 595	27 199
Niemcy	12 861	53 863	15 882	Niemcy	13 450	57 823	15 738
Republika Czeska	4 637	19 421	12 806	Republika Czeska	5 080	21 828	13 509
Belgia	1 609	6 736	2 601	Belgia	1 602	6 877	1 735
Austria	1 507	6 327	3 758	Austria	1 142	4 902	2 363
Węgry	1 471	6 170	4 596	Węgry	836	3 598	3 712
Słowacja	986	4 146	2 422	Holandia	750	3 214	615
Holandia	879	3 686	745	Ukraina	706	3 036	389
Ukraina	543	2 288	267	Słowacja	356	1 528	412
Estonia	344	1 438	153	Szwecja	315	1 354	566
Włochy	270	1 124	99	Francja	149	643	123
Szwecja	211	879	619	Estonia	105	451	52
Francja	164	686	186	Łotwa	16	67	6
Łotwa	159	669	90				
Dania	58	245	48				
Wielka Brytania	26	107	30				

Polski eksport i import **mleka i śmietany zagęszczonych m. in. w proszku** (kod CN 0402) według ważniejszych krajów w okresie I – IV 2019r. (dane wstępne).

EKSPORT							
I -IV 2018r				I -IV 2019r			
Kraj	Wartość [tys. EUR]	Wartość [tys. PLN]	Wolumen [tony]	Kraj	Wartość [tys. EUR]	Wartość [tys. PLN]	Wolumen [tony]
OGÓLEM	73 782	309 407	48 897	OGÓLEM	109 665	471 423	61 712
Algieria	25 474	106 877	17 512	Algieria	17 652	75 761	10 025
Holandia	6 206	26 088	3 679	Niemcy	12 017	51 648	7 182
Niemcy	5 629	23 652	5 395	Holandia	8 223	35 317	4 471
Włochy	4 321	18 086	2 457	Jemen	6 943	29 815	4 435
Wietnam	3 990	16 762	2 877	Meksyk	6 755	29 172	3 132
Bułgaria	3 478	14 565	2 258	Włochy	5 146	22 139	2 855
Senegal	3 356	14 063	2 073	Wietnam	4 059	17 511	2 061
Rumunia	2 160	9 063	1 477	Japonia	3 952	16 981	2 182
Chiny	1 730	7 241	1 039	Indonezja	3 797	16 337	1 969
Filipiny	1 427	6 000	836	Chiny	3 468	14 864	1 859
Wielka Brytania	995	4 174	632	Filipiny	3 460	14 861	1 826
Stany Zjednoczone	914	3 828	65	Kolumbia	3 353	14 455	1 728
Węgry	852	3 568	420	Bułgaria	3 052	13 125	1 726
Chorwacja	803	3 369	413	Arabia Saudyjska	2 364	10 161	1 284
Litwa	739	3 096	444	Wielka Brytania	1 947	8 366	1 338
Afganistan	638	2 670	446	Rumunia	1 854	7 966	973

IMPORT							
I -IV 2018r				I -IV 2019r			
Kraj	Wartość [tys. EUR]	Wartość [tys. PLN]	Wolumen [tony]	Kraj	Wartość [tys. EUR]	Wartość [tys. PLN]	Wolumen [tony]
OGÓLEM	47 485	198 860	37 318	OGÓLEM	61 324	263 663	36 835
Niemcy	24 662	103 262	26 044	Niemcy	22 049	94 818	17 340
Holandia	4 994	20 882	2 750	Holandia	8 476	36 417	3 592
Francja	4 370	18 252	1 554	Litwa	8 235	35 427	5 164
Irlandia	3 755	15 771	1 604	Francja	7 358	31 644	2 695
Wielka Brytania	1 612	6 780	807	Irlandia	4 930	21 165	2 342
Belgia	1 448	6 033	640	Włochy	2 868	12 334	1 132
Republika Czeska	1 133	4 756	630	Belgia	1 727	7 441	847
Włochy	1 028	4 314	527	Wielka Brytania	1 690	7 264	1 383
Dania	861	3 603	303	Łotwa	691	2 964	375
Litwa	761	3 179	609	Ukraina	614	2 642	300
Łotwa	707	2 977	593	Austria	586	2 517	282
Szwecja	625	2 625	602	Republika Czeska	524	2 252	268
Austria	605	2 531	278	Finlandia	523	2 241	295
Bułgaria	361	1 515	120	Portugalia	315	1 353	147
Finlandia	254	1 079	139	Dania	290	1 249	106
Portugalia	231	967	86	Szwecja	258	1 117	480

Polski eksport i import maślanki, mleka zsiadłego i śmietany kwaśnej, jogurtu (kod CN 0403) według ważniejszych krajów w okresie I – IV 2019r. (dane wstępne).

EKSPORT							
I -IV 2018r				I -IV 2019r			
Kraj	Wartość [tys. EUR]	Wartość [tys. PLN]	Wolumen [tony]	Kraj	Wartość [tys. EUR]	Wartość [tys. PLN]	Wolumen [tony]
OGÓŁEM	41 484	173 773	32 775	OGÓŁEM	44 572	191 615	36 665
Wielka Brytania	6 236	26 111	5 255	Wielka Brytania	5 842	25 121	5 187
Republika Czeska	3 739	15 663	3 510	Litwa	4 399	18 907	3 416
Węgry	3 432	14 383	3 208	Węgry	3 747	16 110	3 667
Litwa	3 302	13 835	2 808	Rumunia	3 623	15 572	3 803
Hiszpania	3 188	13 354	2 062	Hiszpania	3 450	14 833	2 599
Niemcy	2 640	11 058	2 330	Republika Czeska	3 298	14 181	3 228
Rumunia	2 415	10 112	2 449	Niemcy	2 728	11 730	2 605
Szwecja	2 035	8 526	1 399	Łotwa	2 060	8 861	1 122
Łotwa	1 881	7 880	1 014	Estonia	1 753	7 537	839
Finlandia	1 759	7 371	1 285	Filipiny	1 666	7 163	815
Estonia	1 650	6 911	810	Finlandia	1 656	7 120	1 307
Holandia	1 560	6 537	876	Szwecja	1 627	6 992	1 143
Filipiny	1 252	5 241	772	Holandia	1 575	6 770	957
Słowacja	1 103	4 624	989	Belgia	1 254	5 391	949
Ukraina	880	3 686	607	Słowacja	944	4 058	867
Belgia	682	2 857	563	Ukraina	942	4 049	806

IMPORT							
I -IV 2018r				I -IV 2019r			
Kraj	Wartość [tys. EUR]	Wartość [tys. PLN]	Wolumen [tony]	Kraj	Wartość [tys. EUR]	Wartość [tys. PLN]	Wolumen [tony]
OGÓŁEM	27 293	114 309	24 987	OGÓŁEM	29 814	128 139	26 278
Niemcy	13 399	56 140	13 115	Niemcy	13 940	59 918	12 512
Belgia	5 223	21 868	5 550	Belgia	5 601	24 057	6 000
Republika Czeska	4 277	17 907	2 950	Republika Czeska	5 230	22 483	4 010
Austria	2 632	11 017	2 337	Austria	2 436	10 476	2 130
Francja	1 171	4 898	685	Francja	901	3 873	468
Litwa	107	448	69	Hiszpania	551	2 370	298
Hiszpania	103	431	59	Ukraina	314	1 350	373
Holandia	94	394	37	Litwa	249	1 069	149
Łotwa	83	351	67	Holandia	149	640	66
Dania	44	185	10	Dania	87	375	25
Słowacja	32	135	26	Włochy	71	305	55
Włochy	30	128	16	Rumunia	62	267	58
Szwecja	30	123	24	Irlandia	54	230	13
Węgry	26	110	15	Estonia	51	220	33
Irlandia	11	48	7	Szwecja	41	176	47
Finlandia	8	35	3	Słowacja	35	153	20

Polski eksport i import serwatki, nawet zagęszczonej, lub zawierającej dodatek cukru (kod CN 0404) według ważniejszych krajów w okresie I – IV 2019r. (dane wstępne).

EKSPORT							
I -IV 2018r				I -IV 2019r			
Kraj	Wartość [tys. EUR]	Wartość [tys. PLN]	Wolumen [tony]	Kraj	Wartość [tys. EUR]	Wartość [tys. PLN]	Wolumen [tony]
OGÓLEM	57 865	242 487	74 440	OGÓLEM	62 250	267 589	67 419
Holandia	17 190	72 021	16 810	Holandia	18 586	79 893	17 856
Chiny	6 103	25 598	9 501	Indonezja	5 397	23 212	6 335
Indonezja	5 208	21 848	7 067	Niemcy	4 370	18 783	10 665
Niemcy	3 858	16 155	11 332	Chiny	3 966	17 039	4 697
Malezja	2 406	10 076	3 418	Malezja	2 469	10 603	2 829
Francja	1 868	7 835	1 940	Węgry	2 029	8 713	680
Hiszpania	1 793	7 500	1 463	Hiszpania	1 845	7 932	1 257
Wietnam	1 514	6 370	2 550	Tajlandia	1 678	7 195	1 813
Włochy	1 438	6 018	1 496	Szwecja	1 643	7 067	443
Węgry	1 219	5 116	585	Włochy	1 616	6 947	1 418
Rumunia	1 143	4 790	791	Francja	1 472	6 326	1 396
Algieria	1 128	4 702	820	Wietnam	1 201	5 169	1 273
Tajlandia	1 014	4 241	1 398	Myanmar (Birm	1 184	5 088	1 314
Dania	808	3 385	1 130	Republika Połu	1 133	4 877	1 312
Myanmar (Birm	736	3 081	957	Rumunia	923	3 967	694
Republika Czes	688	2 882	525	Filipiny	902	3 886	1 212

IMPORT							
I -IV 2018r				I -IV 2019r			
Kraj	Wartość [tys. EUR]	Wartość [tys. PLN]	Wolumen [tony]	Kraj	Wartość [tys. EUR]	Wartość [tys. PLN]	Wolumen [tony]
OGÓLEM	16 035	67 198	32 283	OGÓLEM	14 789	63 567	22 332
Niemcy	3 982	16 677	4 400	Niemcy	3 301	14 182	3 904
Litwa	1 929	8 082	17 054	Holandia	2 281	9 803	2 060
Holandia	1 801	7 537	1 149	Belgia	2 084	8 962	3 170
Belgia	1 707	7 169	2 588	Litwa	1 455	6 241	7 983
Francja	993	4 165	676	Węgry	915	3 931	102
Węgry	964	4 038	103	Włochy	905	3 900	1 658
Portugalia	899	3 775	430	Francja	837	3 596	549
Włochy	621	2 608	269	Rumunia	556	2 390	188
Słowacja	525	2 198	602	Portugalia	530	2 278	253
Łotwa	481	2 016	2 577	Białoruś	425	1 833	620
Austria	404	1 694	542	Dania	406	1 741	479
Dania	363	1 524	452	Republika Czes	194	838	220
Rumunia	353	1 479	108	Łotwa	151	646	151
Irlandia	236	987	175	Słowacja	150	644	439
Estonia	230	959	512	Wielka Brytania	144	621	100
Wielka Brytania	150	626	98	Irlandia	130	563	57

Polski eksport i import **masła oraz innych tłuszczów otrzymywanych z mleka** (kod CN 0405) według ważniejszych krajów w okresie I – IV 2019r. (dane wstępne).

EKSPORT							
I -IV 2018r				I -IV 2019r			
Kraj	Wartość [tys. EUR]	Wartość [tys. PLN]	Wolumen [tony]	Kraj	Wartość [tys. EUR]	Wartość [tys. PLN]	Wolumen [tony]
OGÓŁEM	120 137	503 279	27 924	OGÓŁEM	86 751	372 953	20 320
Holandia	33 151	138 896	7 818	Republika Czeska	17 282	74 259	4 156
Niemcy	18 155	76 046	4 282	Holandia	12 791	54 936	2 953
Republika Czeska	13 410	56 196	3 089	Niemcy	12 476	53 736	3 022
Francja	12 842	53 767	3 017	Francja	7 119	30 581	1 671
Belgia	7 621	31 954	1 889	Rumunia	7 096	30 507	1 662
Rumunia	6 911	28 905	1 525	Słowacja	7 000	30 090	1 688
Słowacja	5 570	23 336	1 266	Litwa	4 617	19 844	1 065
Wielka Brytania	3 358	14 052	772	Włochy	2 675	11 502	574
Litwa	3 088	12 942	675	Serbia	2 296	9 873	504
Włochy	2 883	12 103	595	Wielka Brytania	2 239	9 622	476
Serbia	2 247	9 404	472	Węgry	1 999	8 592	435
Łotwa	2 035	8 571	422	Łotwa	1 765	7 592	390
Węgry	1 660	6 953	354	Chorwacja	1 414	6 081	300
Bułgaria	1 371	5 728	312	Belgia	1 220	5 269	282
Grecja	1 243	5 192	314	Bułgaria	923	3 974	222
Austria	999	4 168	238	Grecja	842	3 628	200

IMPORT							
I -IV 2018r				I -IV 2019r			
Kraj	Wartość [tys. EUR]	Wartość [tys. PLN]	Wolumen [tony]	Kraj	Wartość [tys. EUR]	Wartość [tys. PLN]	Wolumen [tony]
OGÓŁEM	36 700	153 773	7 142	OGÓŁEM	30 659	131 731	5 884
Holandia	16 832	70 567	3 263	Holandia	13 189	56 601	2 417
Niemcy	8 520	35 696	1 660	Niemcy	7 254	31 172	1 310
Belgia	2 759	11 533	458	Irlandia	1 472	6 321	378
Finlandia	1 626	6 793	288	Finlandia	1 326	5 705	301
Włochy	1 313	5 506	306	Belgia	1 319	5 701	226
Francja	1 146	4 805	203	Wielka Brytania	1 316	5 659	272
Litwa	1 046	4 383	238	Dania	1 204	5 181	244
Irlandia	758	3 170	187	Austria	817	3 508	108
Austria	751	3 148	111	Ukraina	599	2 580	160
Dania	511	2 147	103	Francja	521	2 237	103
Republika Czeska	432	1 798	96	Litwa	447	1 925	110
Wielka Brytania	277	1 155	72	Republika Czeska	355	1 530	80
Szwecja	215	910	42	Szwecja	339	1 460	68
Ukraina	168	712	40	Włochy	276	1 186	65
Bułgaria	167	697	41	Białoruś	90	387	20
Łotwa	88	368	16	Słowacja	79	341	12

Polski eksport i import serów i twarogów (kod CN 0406) według ważniejszych krajów w okresie I - IV 2019r. (dane wstępne).

EKSPORT							
I -IV 2018r				I -IV 2019r			
Kraj	Wartość [tys. EUR]	Wartość [tys. PLN]	Wolumen [tony]	Kraj	Wartość [tys. EUR]	Wartość [tys. PLN]	Wolumen [tony]
OGÓLEM	255 238	1 069 275	86 962	OGÓLEM	250 782	1 078 095	82 582
Niemcy	32 235	135 018	12 468	Niemcy	34 282	147 374	13 661
Republika Czeska	31 159	130 556	9 749	Republika Czeska	31 442	135 131	9 736
Włochy	20 916	87 748	6 757	Włochy	22 974	98 784	6 863
Słowacja	16 252	68 098	5 720	Wielka Brytania	15 700	67 504	4 786
Arabia Saudyjska	16 102	67 358	4 682	Słowacja	15 236	65 505	4 959
Wielka Brytania	14 948	62 612	4 974	Arabia Saudyjska	12 741	54 772	3 672
Rumunia	11 501	48 177	4 783	Rumunia	11 138	47 880	4 784
Węgry	11 018	46 168	3 964	Węgry	10 414	44 756	3 450
Holandia	7 528	31 526	2 877	Ukraina	9 275	39 891	2 548
Litwa	7 308	30 618	2 606	Litwa	8 119	34 917	2 770
Irak	6 481	27 152	2 088	Irak	5 600	24 063	1 666
Ukraina	5 640	23 613	1 609	Hiszpania	5 178	22 252	1 592
Dania	5 606	23 488	1 873	Holandia	4 919	21 138	1 764
Bulgaria	5 382	22 536	2 089	Dania	4 606	19 811	1 539
Panama	4 894	20 510	1 794	Bulgaria	4 452	19 141	1 592
Hiszpania	4 790	20 102	1 570	Izrael	4 438	19 077	1 270
IMPORT							
I -IV 2018r				I -IV 2019r			
Kraj	Wartość [tys. EUR]	Wartość [tys. PLN]	Wolumen [tony]	Kraj	Wartość [tys. EUR]	Wartość [tys. PLN]	Wolumen [tony]
OGÓLEM	105 358	441 452	29 918	OGÓLEM	122 525	526 682	33 122
Niemcy	36 222	151 807	11 546	Niemcy	48 616	208 966	14 800
Holandia	13 998	58 632	4 813	Holandia	17 775	76 382	5 473
Włochy	12 571	52 652	2 380	Włochy	13 894	59 755	2 415
Francja	8 866	37 136	2 506	Republika Czeska	8 441	36 279	2 241
Republika Czeska	8 824	36 969	2 304	Dania	7 775	33 414	2 285
Dania	7 004	29 347	2 109	Francja	7 653	32 904	1 882
Wielka Brytania	2 966	12 415	799	Grecja	2 742	11 787	490
Hiszpania	2 853	11 961	498	Hiszpania	2 733	11 745	436
Litwa	2 325	9 747	445	Cypr	2 030	8 722	282
Grecja	2 224	9 334	394	Wielka Brytania	1 993	8 573	433
Cypr	1 159	4 880	161	Litwa	1 732	7 446	292
Łotwa	1 020	4 265	445	Estonia	1 178	5 067	360
Austria	1 014	4 248	388	Austria	961	4 136	435
Węgry	871	3 644	149	Belgia	933	4 012	271
Estonia	834	3 492	254	Słowacja	860	3 697	276
Irlandia	592	2 476	129	Węgry	776	3 337	137

** Źródło: Ministerstwo Finansów.

Biuletyn „*Rynek mleka*” ukazuje się w każdy czwartek.

Wydawca:

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Departament Promocji i Jakości Żywności.

ul. Wspólna 30 00-930 Warszawa

Internet: [strona ZSRIR](#) E-mail: biuletyn@minrol.gov.pl

Autor:

Dariusz Banasiewicz, tel. (022) 623-12-01; fax (022) 623-27-06

E-mail Dariusz.Banasiewicz@minrol.gov.pl

Warunki otrzymywania biuletynu:

Biuletyn udostępniany jest wszystkim zainteresowanym bezpłatnie.

Wykorzystanie możliwe z dokładnym podaniem źródła